

Datum

2025-04-30

Adress

Lugna gatan 82

Diarienummer

FSKF-2025-3039

Yttrande**Till**

Kommunstyrelsen

Remiss angående Remiss av betänkandet Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)

STK-2025-497

Förskolenämnden har beslutat att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Yttrandet fokuserar framförallt på utredningens kapitel 6-8 och är avgränsat till de delar av utredningens förslag som bedöms få störst påverkan på förskolenämndens verksamhet. Förskolenämnden välkomnar utredningens fokus på professionens möjligheter att ta ansvar för undervisningen och valet att särskilt uppmärksamma förskollärarna och lärarnas arbetssituation och arbetsmiljö. Dock tas inte tillräcklig hänsyn till förskolans särart som skolform i de förslag som presenteras. Detta innebär att utredningen inte ger en tillräckligt nyanserad bild av förskollärarnas undervisningsuppdrag eller av förutsättningarna för förskollärarnas möjligheter att ta ansvar för undervisningen i förskolan. Förskolläraren har ett särskilt ansvar i undervisningen men den organiseras och genomförs av arbetslaget. I förskolan är inte heller undervisning kopplad till ett specifikt undervisningstillfälle utan en del av en sammanvävd helhet där omsorg, utveckling och lärande utgör grunden. Undervisningstillfällen i förskolekontext består av såväl planerade och målstyrda processer som spontana undervisningstillfällen tillsammans med barnen under barnets hela dag på förskolan. När inte förskolans särart beaktas finns risk att de förväntade positiva effekterna av förslagen får begränsad effekt eller i värsta fall uteblir.

Förskolenämnden motsätter sig utredningens förslag i kapitel 6 att ordet fortlöpande tas bort i skollagens och läroplanens skrivningar som rör information och samtal om barnets utveckling och kunskapsutveckling. Ett kontinuerligt informationsutbyte med vårdnadshavarna är avgörande för förskolans möjligheter att anpassa undervisning och lärmiljöer till barnets specifika behov. Föreslagna ändring riskerar därmed att försämra förskolans möjligheter att utföra dess utbildningsuppdrag där omsorg, utveckling och

lärande bildar en helhet. Däremot stödjer förskolenämnden utredningens bedömning att Skolverkets bör ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation och även förslaget att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas. I båda fallen behöver förskolans särart i förhållande till andra skolformer beaktas.

Förskolenämnden delar utredningens intentioner i utredningens kapitel 7 kring förslag som avser att frigöra tid för det främjande och förebyggande arbetet mot kränkande behandling samt att ge rektor större mandat inom området och utrymme att välja att utreda eller inte utreda. Vidare stödjer förskolenämnden utredningens förslag att anmälningsskyldigheten och utrednings- och åtgärdsskyldigheten avseende om ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling från personal ska kvarstå. Förskolenämnden ser med anledning av förskolebarns ringa ålder och förmåga att uttrycka sig svårigheter med att applicera idag gällande kränkningsslagstiftning vid händelser där barn kränker barn i förskolan. Om samma lagstiftning ska gälla även fortsättningsvis inom samtliga skolformer och barn och elever i alla åldrar ser förskolenämnden flera risker och möjliga konsekvenser med de föreslagna ändringarna inom området. Exempelvis gäller detta informationsskyldigheten eftersom det i praktiken lägger stort ansvar på den enskilde medarbetaren att avgöra om en eventuell kränkning är av en allvarlig eller upprepad karaktär och därmed behöver anmälas. När det gäller rektors ansvar kan en konsekvens bli att rektor inte får kännedom om alla händelser där ett barn kan ha utsatts för kränkande behandling.

Förskolenämnden delar i sak utredningens förslag om att det för förskollärare vid heltidstjänstgöring ska avsättas minst fem timmar per vecka för planering och uppföljning inom ramen för utbildningen i förskolan. Vid bedömningen av hur mycket tid som ska avsättas ska hänsyn tas till barngruppernas storlek, antal förskollärare i barngruppen, antal barn i behov av stöd och andra omständigheter av betydelse för barn eller förskollärare. Förskolenämnden delar dock inte utredningens bedömning att reglering av planeringstid för förskollärare inte bör innebära några större kostnader för kommunerna och att det därför inte ska utgå finansiering för densamma.

Utredningens förslag kommer sannolikt innebära utmaningar för bemanningen närmast barnen generellt och i synnerhet för förskolor där andelen förskollärare är låg. Om förskollärare ska kunna ägna sig åt undervisningsuppdraget med goda förutsättningar och en bra arbetsmiljö är det centralt att de olika krav som ställs på förskolan balanseras upp med tillräckliga resurser. För rektorer och huvudmän kommer utredningens förslag att innebära ett omfattande och resurskrävande arbete, främst i relation till reglering av tid för undervisningsuppdraget och säkerställandet av förskollärarkompetens och bemanning under hela tiden det finns barn i verksamheten.

Yttrande

Förslagen i betänkandet har som ambition att skapa en hållbar arbetssituation och goda arbetsvillkor för förskollärare och lärare genom att minska kraven på administration

och freda tid till undervisningsuppdraget. Därigenom ska förslagen även bidra till att öka läraryrkets attraktivitet.

Förskolenämnden välkomnar utredningens fokus på förskollärare och lärare samt deras möjligheter att ta ansvar för undervisningen. Förskollärarna och lärarna har otvivelaktigt en helt avgörande roll i undervisningen och möjligheterna till planering, genomförande och uppföljning av undervisningen är avgörande för utbildningens kvalitet. Detta måste därmed få ta tid i anspråk. Förskolenämnden välkomnar även att utredningen särskilt lyfter arbetssituationen och arbetsmiljön för förskollärare och lärare och sätter det i samband med yrkenas attraktivitet.

Förskolenämnden menar emellertid att utredningen inte i tillräckligt stor utsträckning tagit hänsyn till förskolans särart som skolform i analyserna som ligger till grund för utredningens slutsatser. Detta innebär att utredningen inte ger en tillräckligt nyanserad bild av förskollärarnas undervisningsuppdrag eller förutsättningarna för förskollärarnas möjligheter att ta ansvar för undervisningen i förskolan. Förskolläraren har ett särskilt ansvar i undervisningen men den organiseras och genomförs av arbetslaget. I förskolan är inte heller undervisning kopplad till ett specifikt undervisningstillfälle utan en del av en sammanvävd helhet där omsorg, utveckling och lärande utgör grunden.

Undervisningstillfällen i förskolekontext består av såväl planerade och målstyrda processer som spontana undervisningstillfällen tillsammans med barnen under barnets hela dag på förskolan. När inte förskolans särart beaktas finns risk att de förväntade positiva effekterna av förslagen får begränsad effekt eller i värsta fall uteblir.

6. Minskade krav på den undervisningsnära dokumentationen

För att den undervisningsnära dokumentationen ska uppfattas som ändamålsenlig föreslår utredningen att mycket av bestämmanderätten kring utformningen och omfattningen av densamma bör ligga hos professionen samt att myndigheter, huvudmän och rektorer kan se över sina råd, rutiner och rekommendationer. Enligt förslaget bör förskollärare och lärare ges mer inflytande över den undervisningsnära dokumentationen. Förskolenämnden står bakom intentionerna i utredningens förslag avseende behovet av att minska onödig administration. När det gäller delar av utredningens förslag som direkt berör förskolan menar förskolenämnden dock att utredningen inte i tillräckligt stor utsträckning har tagit hänsyn till förskolans särart som skolform, där dokumentationen snarare behöver vara utbildningsnära för att fånga helheten kring barnet och därmed kunna följa och stödja barnets behov kopplat till utveckling och lärande. Inför framtida beslut i ärendet behöver utredningen kompletteras med en mer nyanserad bild av förskolornas undervisningsuppdrag och anpassa sina förslag i relation till förskolans särart, där undervisningen inte är en separat del och där förskollärarnas nära koppling och arbete tillsammans med arbetslagen beaktas.

6.3.1 Förslag om att informera vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan och 6.3.3 Förslag om samtal om barnets utveckling i förskolan

Förskolenämnden motsätter sig utredningens förslag att bestämmelser i skollagen och läroplaner avseende fortlöpande information och fortlöpande samtal om barnets

utveckling och kunskapsutveckling ändras så att ordet fortlöpande tas bort. Förskollärarna tillsammans med kollegorna i arbetslaget ansvarar för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att barnen ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt och i detta uppdrag ska förskolan samarbeta på ett nära och förtroendefullt sätt med hemmen. Förskolenämnden menar att utredningen redovisar en alltför ensidig bild av informationsutbytet mellan förskola och vårdnadshavare. En erfarenhet från Malmö stads förskolor är att ett kontinuerligt informationsutbyte med vårdnadshavarna, som ofta sker spontant i samband med lämning och hämtning, är avgörande för förskolans möjligheter att anpassa undervisning och lärmiljöer till barnets specifika behov. Att stryka fortlöpande i skollagens och läroplanens skrivningar för samtliga skolformer riskerar att åsidosätta förskolans uppdrag i relation till de yngsta barnen i skolsystemet och därmed betydelsen av kontakter med vårdnadshavare.

Förskolenämnden ställer sig också frågande till utredningens resonemang om att ordet fortlöpande skulle vara vilseledande, svårtolkat eller leda till ökad stress hos den pedagogiska personalen i förskolan. Detta är en slutsats som delvis saknar grund i en förskolekontext. Förskolenämnden bedömer att det inte är frekvensen i vårdnadshavarnas kommunikation som orsakar stress och oro bland den pedagogiska personalen. Snarare är det kommunikationen och det relationsstärkande arbetet som ofta kräver tid och ställer höga krav på den pedagogiska personalens flexibilitet och förmåga att anpassa sättet att kommunicera utifrån vårdnadshavarnas behov.

6.3.4 Bedömning om uppdrag om riktlinjer för ändamålsenlig dokumentation

Förskolenämnden delar utredningens bedömning att Skolverket bör ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation.¹ I det här arbetet behöver förskolans särart i förhållande till andra skolformer beaktas samt det faktum att omsorg, utveckling och lärande ska bilda en helhet. Undervisning kan således inte särskiljas från andra delar av utbildningen. Utbildningen i förskolan ska enligt läroplanen planeras och genomföras på ett sådant sätt så att den främjar barnens utveckling, lärande, hälsa och välbefinnande. Dokumentation som behöver vara undervisningsnära i senare skolformer behöver snarare vara utbildningsnära i en förskolekontext, då den behöver tillgodose och synliggöra barns lärande och utveckling, vilket är viktigt för att barnen ska kunna känna delaktighet och för att få möjlighet till inflytande i sin utbildning. För arbetslagen är den utbildningsnära dokumentationen av barnens utveckling och lärande en nödvändig referenspunkt för reflektion kring enskilda barns och barngruppers behov i förhållande till läroplanens mål och hur utbildningen på den enskilda förskolan därmed bör utformas för att möta dessa behov. För rektorerna innebär den utbildningsnära dokumentationen möjligheter att, tillsammans med medarbetarna, följa barnens utveckling och lärande samt arbetslagens utvecklingsarbete och arbete med att stärka utbildningens kvalitet. Den utbildningsnära dokumentationen kan även stödja rektor i egenskap av ledare för det pedagogiska arbetet i syfte att identifiera vad som behöver prioriteras.

¹ Enligt utredningens definition av undervisningsnära dokumentation handlar det exempelvis om skriftlig dokumentation av utveckling och resultat, liksom muntlig och skriftlig informationsöverföring till elever och vårdnadshavare samt dokumentation i digitala system, *Tid för undervisningsuppdraget – Åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet* (SOU 2025:26).

6.7 Förslag om att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas

I utredningen redovisas en problembild kring den idag omfattande användningen av digitala system och verktyg som del av undervisningen. Förskolenämnden har flera positiva erfarenheter från användningen av digitala verktyg. Utredningen föreslår att användningen av digitala system och verktyg för information och dokumentation i skolväsendet ska utredas i särskild ordning. I det här arbetet behöver förutsättningarna för förskolans profession och förskolans uppdrag särskilt beaktas.

7. Behov av lättnader i regelverket som styr arbetet mot kränkande behandling

Förskolenämnden ser med anledning av förskolebarns ringa ålder och förmåga att uttrycka sig, svårigheter med att applicera idag gällande kränkningsslagstiftning vid händelser där barn kränker barn i förskolan. Om samma lagstiftning ska gälla även fortsättningsvis inom samtliga skolformer och för barn och elever i alla åldrar ser förskolenämnden flera risker och möjliga konsekvenser med de föreslagna ändringarna inom området.

Förskolenämnden delar utredningens intentioner kring förslag som avser att frigöra tid för det främjande och förebyggande arbetet mot kränkande behandling men ser flera risker med föreslagna ändringar.

7.4.1 Personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras

Förskolenämnden stödjer i sak utredningens förslag att ansvar för att aktivt motverka kränkande behandling inom utbildningen enligt 1 kap. 5 § skollagen flyttas till en ny bestämmelse i 6 kap. skollagen. Vidare omformuleras bestämmelsen för att tydliggöra att ansvaret innefattar att uppmärksamma och agera för att hantera alla former av kränkande behandling.

Förskolenämndens regelbundna kartläggningar av rapporterade kränkningar indikerar att antal anmälningar inom förskolan generellt sett är färre än i senare skolformer. Utredningens resonemang om att nuvarande bestämmelser leder till att fokus ligger på inrapportering av incidenter och dokumentation snarare än på ett aktivt arbete för att uppmärksamma och agera för att motverka kränkande behandling är därför inte fullt ut applicerbart på förskolan.

7.4.2 Anmälnings- utrednings- och åtgärdsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepad

Förskolenämnden stödjer utredningens förslag att anmälningsskyldigheten och utrednings- och åtgärdsskyldigheten avseende om ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling från personal ska kvarstå. Däremot ser förskolenämnden en risk med utredningens förslag att personal endast ska informera rektorn om ett barn blivit utsatt för kränkande behandling av personal eller om ett barn har blivit utsatt för allvarlig eller upprepad kränkande behandling av ett annat barn. Förskolenämnden vill i sammanhanget betona förskolans särart som skolform samt att det i verksamheten går yngre barn som är skyddsvärda. Yngre barns skyddsvärde och rättigheter är centrala i förskolans verksamhet och barn är i en särskilt utsatt position i förhållande till vuxna.

Förskolenämnden ställer sig frågande till utredningens förslag att det enbart är allvarliga eller upprepade kränkningar som ska anmälas. Detta då nolltolerans mot kränkningar ska råda. Förskolenämnden vill understryka vikten av en tydlig definition av vad som utgör *allvarlig* respektive *upprepade* kränkning. Detta med hänsyn till att barn i förskolan är i beroendeställning till personalen och att deras ringa ålder och förmåga att uttrycka sig är begränsad. Det kan också vara svårt för ett yngre barn att adekvat redogöra för ett händelseförlopp.

Förskolenämnden ser även en risk med att rektor inte får information gällande alla händelser där ett barn kan ha utsatts för kränkande behandling. Risken ökar också att händelser som borde utredas faller mellan stolarna. Därmed försvåras även rektors möjligheter att ha den helhetsbild som skollagen kräver av alla händelser på förskolan som rör kränkningar av barn, vilket riskerar påverka det förebyggande och främjande arbetet.

Förskolenämnden ställer sig också frågande till huruvida dokumentationsbördan kopplad till kränkningar kommer att lätta då det enligt utredningen även fortsättningsvis kommer att krävas skriftlig dokumentation för att rektor ska kunna göra anmälan till huvudman. Huvudman kommer fortsättningsvis ha utredningsansvar samt ansvar för att sätta in tillräckliga åtgärder, vilket kräver dokumentation om händelsen.

Förskolenämnden ser risker med den föreslagna ändringen när det gäller anmälningsskyldigheten som i sin praktiska förlängning lägger stort ansvar på den enskilde medarbetaren att avgöra om en eventuell kränkning är av en allvarlig eller upprepade karaktär och därmed behöver anmälas. Den föreslagna ordningen förutsätter god omdömesförmåga hos varje enskild medarbetare och dessutom god kännedom om varje enskilt barn i barngruppen och alla kränkningar som skett.

Förskolenämnden önskar påtala vikten av att vid ändringar i styrande författningar, såsom planerade ändringar avseende kränkningar, även beakta övrig författningstext som kan påverka arbetet. Detta gäller till exempel lagkraven kring att huvudman ska ta emot, utreda klagomål och vidta åtgärder. Förändringar i lagstiftningen kring kränkningar kan leda till ett ökat antal klagomålsärenden.

7.4.3 Kravet på samband med verksamheten ändras till verksamheten

Utredningen föreslår att skyldigheten att informera, anmäla, utreda och åtgärda fall av kränkande behandling gäller om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling *i verksamheten*. Förskolenämnden vill lyfta vikten av att tydliggöra och definiera vad *i verksamheten* avser i en förskolekontext då förslaget medför en risk för gränsdragningsproblematik. Även om en eventuell kränkning kan ha skett utanför verksamheten exempelvis i samband med hämtning eller lämning, kan händelsen behöva adresseras samt hanteras och utredas i de fall då det påverkar barnet på förskolan. Även här vill förskolenämnden understryka vikten av att rektor ges möjlighet att ha en helhetsbild över händelser inom ramen för förskolans verksamhet.

7.5.1 Bestämmelserna om åtgärder mot kränkande behandling behöver ses över och samordnas med övriga regler i skollagen

Förskolenämnden delar utredningens bedömning avseende översyn samt samordning av regler om åtgärder mot kränkande behandling och regler som styr arbetet med trygghet och studiero. Barn i förskolans rätt till en god miljö regleras i skollagen.² Reglerna gällande trygghet och studiero i skollagen omfattar dock inte förskolan.³

7.5.2 Möjligheten att samordna det regelverk som styr arbetet mot kränkande behandling och det som styr arbetet mot diskriminering behöver utredas vidare

Förskolenämnden uppmärksammar att utredningens förslag innebär olika hantering beroende på om det är frågan om kränkning, diskriminering eller trakasserier, vilket innebär att både rektor och medarbetare behöver ha goda kunskaper om de olika begreppens juridiska konsekvenser och hur varje ärendetyp ska hanteras.

Förskolenämnden delar därför utredningens bedömning om att regelverken som styr arbetet mot kränkande behandling och diskriminering behöver samordnas och därav utredas i särskild ordning.

7.5.3 Möjligheten för barn och elever att få skadestånd och barn- och elevombudets roll bör följas upp och utredas vidare

Utredningen bedömer att barn- och elevombudets roll samt möjligheterna att få skadestånd om någon i personalen åsidosätter bestämmelserna om kränkande behandling i 6 kap. skollagen behöver utredas vidare. Barn- och elevombudet utreder om huvudmannen har uppfyllt sina skyldigheter enligt skollagen. För att en elev ska få rätt till skadestånd måste det först fastslås att en kränkning enligt skollagen har skett. Enligt förskolans läroplan är uppdraget för all personal i ett arbetslag att främja alla barns utveckling och lärande samt erbjuda varje barn en trygg omsorg. Det råder även nolltolerans mot att kränka ett barn i förskolan. I utredningen lyfts att den arbetsinsats som krävs i syfte att utreda ärenden inte står i proportion till resultatet i form av möjligheten för ett enskilt barn att få skadestånd. Förskolenämnden delar utredningens bedömning att det finns behov att vidare utreda barns möjligheter att få skadestånd om någon i personalen åsidosätter bestämmelserna om kränkande behandling i 6 kap. skollagen, om ändringar i styrande författningar inom området genomförs.

Förskolenämnden ställer sig dock frågande till resonemanget som förs i utredningen om att arbetsinsatsen för att utreda ärenden inte står i proportion till möjligheten för ett enskilt barn att få skadestånd. Ett enskilt barns rättighet till skadestånd bör inte vägas mot nödvändig arbetsinsats.

8. Ramar för undervisningsuppdraget

8.2.1 Förslag om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras

Förskolenämnden anser att utredningens förslag inte i tillräcklig grad uppmärksammat förskolans särart, vari omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Om undervisningsuppdraget ska definieras i skollagen är det av vikt detta begrepp särskilt förtydligas i relation till förskolans uppdrag där en helhetssyn på barnets utveckling och lärande samt hela arbetslagets centrala roll i utbildningen tas i beaktande. Förskollärare

² 8 kap. skollagen

³ 5 kap skollagen

har ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt. I både planeringen inför, genomförandet av samt uppföljning och utveckling av utbildningen, vari undervisningen är en del, medverkar även andra, till exempel barnskötare, till att främja barns utveckling, lärande, hälsa och välbefinnande.

8.2.8 Förslag om minsta tid för planering och uppföljning för förskollärare i förskolan

Förskolenämnden delar i sak utredningens förslag om att det för förskollärare vid heltidstjänstgöring ska avsättas minst fem timmar per vecka för planering och uppföljning av undervisning. Vid bedömningen av hur mycket tid som ska avsättas ska hänsyn tas till barngruppernas storlek, antal förskollärare i barngruppen, antal barn i behov av stöd och andra omständigheter av betydelse för barn eller förskollärare. Förskolenämnden vill påtala att en potentiell konsekvens av förslaget är att förskollärare kommer att tillbringa mindre tid i barngrupp till förmån för planering och uppföljning av undervisningen. Det skulle innebära att bemanningen utgörs och utbildningen genomförs av icke-legitimerad personal i högre grad eller att legitimerad personal i mindre utsträckning är samtidigt i barngruppen.

God utbildning av hög kvalitet i förskolan är avgörande för barns och elevers lärande, utveckling, hälsa och välbefinnande. Det är därför viktigt att förskollärare och lärare ges förutsättningar att arbeta systematiskt med undervisningen som en del i att stärka utbildningens kvalitet samt att läraryrkena upplevs som attraktiva. Malmö stad eftersträvar en god arbetsmiljö och bra arbetsvillkor för alla medarbetare i förskolan. Detta är en strategiskt viktig fråga för huvudmannen som en attraktiv arbetsgivare, då det skapar förutsättningar för en hållbar kompetensförsörjning och ett långsiktigt hållbart arbetsliv.

I Malmö stads förskoleförvaltning finns ett partsgemensamt arbete kring uppdragsdialog med målet om att säkerställa att varje förskollärare har goda förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Arbetet utgår från att förskollärarnas arbetsuppgifter och tiden för dessa ska vägas mot tillgängliga resurser, verksamhetens särart och individens förutsättningar och kompetens. Inom ramen för dialogen och det partsgemensamma arbetet ska en riktlinje arbetats fram. Idag har arbetsgivaren ett lokalt kollektivavtal, TVU, tid för verksamhetsutveckling. I riktlinjen för TVU, anges att tid ska avsättas för individuell och för arbetslaget gemensam planering om minst fem timmar per vecka i genomsnitt beräknat utifrån en heltidsanställning som förskollärare. Inom ramen för tjänsteplanering kopplat till HÖK 24 har förskoleförvaltningen också arbetat med frågan om förskollärarnas kringuppgifter.

Utredningens förslag utgår från Skolverkets statistik som visar att det i förskolan finns 41 procent anställda med en förskollärarexamen, räknat i heltidstjänster. Detta är ett underlag som inte nödvändigtvis speglar förskolornas verkliga förutsättningar på kommunal nivå. Tillgången till förskollärare i Malmö stads förskolor är fortfarande något lägre i förhållande till såväl andra storstäder som riket som helhet. Dessutom varierar andelen förskollärare, andelen pedagoger med inriktning förskola och andelen formellt utbildade barnskötare mellan förskolorna och olika delar av staden. Tillgången till förskollärare är särskilt betydelsefull på förskolor där behovet av olika typer av kompensatoriska insatser och stöd för barnens utveckling, lärande, hälsa och

välbefinnande är stort. Samtidigt har förskolor där barns behov är som störst av en utbildning med hög kvalitet många gånger svårigheter att rekrytera förskollärare.

En möjlig konsekvens av förslaget skulle därför kunna vara att barn som går på förskolor i socioekonomiskt sårbara områden får mindre tid med legitimerade förskollärare, eftersom en lägre andel förskollärare i barngrupp genererar mer planerings- och uppföljningstid. Detta uppmärksammas också delvis i utredningen, som beskriver att en potentiell konsekvens av förslaget är att förskollärare kommer att tillbringa mindre tid i barngrupp till förmån för planering och uppföljning av undervisningen. Det skulle innebära att bemanningen och därmed utbildningen i högre grad utgörs av icke-legitimerad personal eller att legitimerad personal i mindre utsträckning är samtidigt i barngruppen.

I utredningen förs resonemang om att förskolor och skolor kan komma att behöva anställa fler för att ha möjlighet att erbjuda alla barn och elever den undervisning som de har rätt till. Samtidigt bedöms förslagen endast få mindre konsekvenser för förskolan då en betydande andel av personalen inte är förskollärare och det i övrigt finns en stor flexibilitet gällande rektors organisering för förskollärares undervisningsuppdrag. Om huvudmän upplever begränsningar i bemanning i relation till förslag om reglering av förskollärares planerings- och uppföljningstid kan en konsekvens, enligt utredningen, vara en begränsning av annan personals, exempelvis barnskötares, tid för planering. Förskolenämnden anser att utredningens förslag inte i tillräcklig grad uppmärksammat förskolans särart, vari omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Dessutom kan ökade förväntningar på förskolans roll som samhällsaktör komma att påverka förskolans kompetensbehov. Förskollärare har ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt. I undervisningen medverkar även andra, till exempel barnskötare, till att främja barns utveckling, lärande, hälsa och välbefinnande. I relation till förskolan blir det inte ändamålsenligt att beakta förskollärares planeringstid isolerat i likhet med övriga skolformer, eftersom förskolläraren inte genomför utbildningen eller undervisningen på egen hand inom ramen för särskilda lektioner. Utbildningen i förskolan organiseras arbetslagsvis och utgår från en helhetssyn på barnen och barnens behov där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. En begränsning av annan personals planerings- och uppföljningstid, då ofta hela arbetslaget reflekterar kring, planerar, följer upp och utvecklar utbildningen innebär inte självklart att förskollärares uppdrag och särskilda ansvar värnas.

I förskoleförvaltningens interna analyser lyfts vidare arbetslagens tid tillsammans som en avgörande grundförutsättning för god kvalitet och utveckling av arbetet enligt läroplanen. Det är en utmaning för många förskolor att få tillfällen för reflektion och kollegialt lärande, eller att få tillräcklig kvalitet i den tid som avsätts. I huvudmannens analyser framkommer otillräcklig bemanning som en avgörande faktor.⁴ Förskolenämnden delar av ovanstående skäl inte utredningens bedömning om att reglering av planeringstid för förskollärare inte bör innebära några större kostnader och att det därför inte ska utgå finansiering för densamma. Utredningens förslag kommer innebära utmaningar för bemanningen närmast barnen generellt och i

⁴ Malmö stad, *Lägesbedömning 2024* (2024), s. 20

synnerhet för förskolor där andelen förskollärare är låg. Om förskollärare ska kunna ägna sig åt undervisningsuppdraget med goda förutsättningar och en bra arbetsmiljö är det centralt att de olika krav som ställs på förskolan balanseras upp med tillräckliga resurser. Vidare är det av vikt att arbetslagets tid tillsammans beaktas då denna är avgörande för utbildningens kvalitet.

8.3 Förslag om att förtydliga rektorns ansvar för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag

Avseende utredningens förslag om regleringar i samtliga läroplaner gällande rektors ansvar för att förskollärare och lärare ges förutsättningar att planera, genomföra och följa upp sin undervisning önskar förskoleförvaltningen betona vikten av att invänta den utredning som ska analysera rektorernas förutsättningar att leda och samordna det pedagogiska arbetet och som senast kommer att redovisas av regeringens särskilda utredare den 12 juni 2025.

När det gäller förskollärarnas undervisningsansvar behöver större hänsyn tas i utredningen till förskolans särart och förskollärarnas ansvar att leda arbetet i arbetslagen som grundläggande organisatorisk förutsättning. Att isolerat lyfta ut förskollärarnas arbetstid oberoende av arbetslagen ger en ensidig bild av såväl förskollärarnas uppdrag som hur detta särskiljer sig i relation till övriga skolformer med tanke på att förskollärarna tillsammans med arbetslaget realiserar och utvecklar utbildningen utifrån läroplansuppdraget. Lika viktigt för utbildningens kvalitet är den arbetslagsgemensamma tiden och möjligheterna för förskollärarna att leda, inspirera och handleda kollegorna i arbetslagen. För rektorerna innebär detta ofta en stor organisatorisk utmaning där tillräckligt utrymme måste finnas för både enskild planeringstid för förskollärarna och tid tillsammans i arbetslagen samtidigt som undervisnings- såväl som omsorgsuppdraget ska bedrivas under hela dagen i förskolan.

8.4 Bedömning om att undervisningsuppdraget förutsätter andra viktiga roller och kringfunktioner

Utredningen bedömer att undervisningsuppdraget förutsätter andra viktiga roller och kringfunktioner på förskolor och skolor samt att huvudmännen behöver skapa förutsättningar för rektorer att kunna organisera förskole- och skolenheter utifrån en infrastruktur med nödvändiga kringfunktioner för administrativt, praktiskt och elevsocialt arbete. Utifrån förslag kopplade till reglering av förskollärares och lärares undervisningsuppdrag och dess potentiella konsekvenser i en förskolekontext; att förskollärare kommer att tillbringa mindre tid i barngrupp till förmån för planering och uppföljning av undervisningen vill förskolenämnden betona vikten av tydliggöranden kring funktionernas roller och finansiering. I förskoleverksamheten finns exempelvis inget skollagskrav på barnhälsa motsvarande de senare skolformernas elevhälsa. Förskolenämnden vill i sammanhanget framhålla betydelsen av tidiga insatser, vilket även lyfts i flera nationella utredningar. Det är även av betydelse att förslag såsom att huvudmannen ska skapa förutsättningar för rektor avseende infrastruktur med nödvändiga kringfunktioner för administrativt, praktiskt och elevsocialt arbete balanseras upp och följs av förslag på finansiering.

8.5 Huvudmän och rektorer ska ges stöd i att skapa förutsättningar för undervisningsuppdraget

Förskolenämnden tillstyrker utredningens förslag om att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram stödmaterial i arbetet med att planera och organisera för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag samt för organisation av viktiga kringfunktioner för förskolans större uppdrag. Utredningens förslag kommer att innebära ett omfattande och resurskrävande arbete för rektorer och huvudmän, främst i relation till reglering av tid för undervisningsuppdraget. Ett stöd för implementering utifrån en förskolekontext kommer därför att vara avgörande för huvudmännens förmåga att omsätta förslagen till verklighet.

8.6 Bedömning om att förtydliga huvudmannens ansvar för att skapa förutsättningar för rektorn

Utredningen bedömer att ett förtydligande i skollagen gällande huvudmannens ansvar för att ge rektor förutsättningar att leda och samordna det pedagogiska arbetet samt fördela resurser och ansvarsområden inom ramen för sin enhets inre organisation, bör övervägas. Förskolenämnden vill åter betona vikten av att invänta den utredning som ska analysera rektorernas förutsättningar att leda och samordna det pedagogiska arbetet och som senast kommer att redovisas av regeringens särskilda utredare den 12 juni 2025.

Uppföljning och utvärdering av utredningens förslag

Förskolenämnden tillstyrker utredningens förslag avseende uppföljning och utvärdering av förslag om reglering av tid för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag samt de regellättnader som också syftar till att freda tid för undervisningsuppdraget. Förskolenämnden vill dock lyfta att det planerade tidsspannet till ikraftträdande är anmärkningsvärt kort. Därutöver pågår flertalet parallella utredningar med tillhörande förslag till förändringar vilka kommer att ställa höga krav på huvudmännens och rektorernas förändringsarbete och implementering. Ett genomförande av föreslagna förändringar kommer att vara resurskrävande i alla led i styrkedjan.

Ordförande

Mohamed Yassin (MP)

Nämndsekreterare

Ida Alm

Michael Hård af Segerstad (SD) och Arian Bagher (SD) har lämnat in ett särskilt yttrande i ärendet.